

JERUZALEMSKA BIBLIJA U HRVATSKOJ

Zvonimir Izidor HERMAN, KBF Sveučilišta u Zagrebu

Sredinom rujna 1994. g. Hrvati su opet obdareni novim izdanjem Biblije, ali sada i, prvi među slavenskim narodima, velikim komentarom već odavno proslavljene francuske BIBLE DE JÉRUSALEM: **Jeruzalemska Biblija. Stari i Novi zavjet s uvodima i bilješkama iz La Bible de Jérusalem** (Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 1994., XXIII. – 1814 str.).

Biblija je tiskana, kao što piše u posveti, *O devetstotoj obljetnici Zagrebačke biskupije i prvog povijesnog spomena grada Zagreba*.

Inicijativa o izdanju *Jeruzalemske Biblije* (= BJ) na hrvatskom jeziku potječe još iz osamdesetih godina, kad su katoličke neokatekumenske zajednice iz Pule, pod vodstvom don Giacoma Ranierija, započele rad na prijevodu bilješki i uvodâ BJ, posao kojega se, s nekoliko urednika, prihvatio fra Berard Barčić (usp. njegovo osobno svjedočanstvo u *Glasi Koncila* br. 3/1995. str. 2). Za izdavača su izabrali dr. Josipa Turčinovića, ondašnjeg ravnatelja *Kršćanske sadašnjosti*, kojemu je prijevod bio uručen 1988. g. U dogovoru s fra Barčićem, dr. Turčinović ga je predao na uvid ekipi hrvatskih biblijskih stručnjaka. Ustanovilo se da prijevod treba puno doradivati, pa je dr. Turčinović 1989. prikupio skupinu bibličara koja će prevođenje započeti ponovno. Svaki je preuzeo nekoliko biblijskih knjiga iz vlastite struke (usp. popis prevoditeljâ na str. XVI.). Do 1991. prijevodi su uglavnom bili spremni i predani su na redakcijsku reviziju urednicima dr. Adalbertu Rebiću – za starozavjetne, a dr. Jerku Fućaku – za novozavjetne knjige. U međuvremenu je dr. Fućak, na žalost, preminuo (2. 11. 1992.), tako da je njegov posao nastavio dr. Bonaventura Duda. Cjelokupnu reviziju višestruko je obavila Stella Tamhina, korekturu bilježaka Karmela Prosoli i Marijan Nežmah, svekoliki je biblijski tekst kompjutorski složio Tadej Vojnović, a ortografske ispravke provela Nives Opačić (usp. str. XV.–XVI.). Za tisak je bio predviđen najbolji biblijski papir. Tisak je preuzela tiskara *Zrinski* u Čakovcu koja je, usput budi rečeno, u mnogočemu zakazala, što je uočljivo na mnogim primjercima.

To bi bio sažeti prikaz nastajanja hrvatskog izdanja *Jeruzalemske Biblije*.

Pitanje je za sebe koliko je ta Biblija odista *jeruzalemska*. U njoj je stavljen naglasak na kritičke uvode i bilješke, dok je francuskoj BJ prvotno bio najvažniji sâm prijevod biblijskoga teksta sa što je moguće više vjernijih apografa, prijepisa, budući da ne posjedujemo niti jednog autografa, izvornika, biblijskih knjiga. U hrvatskom izdanju za Stari je

zavjet preuzet doslovce prijevod tzv. *Biblije Stvarnosti* ili *Zagrebačke Biblije* (Zagreb, 1968. itd.)¹, a za Novi zavjet prijevod B. Duda i J. Fučaka (Zagreb, 1985, KS, 9. pregledano i popravljeno izdanje). Ova oba naša prijevoda, odista kvalitetna, u mnogočemu odudaraju od francuskog originala, tako da je nerijetko trebalo i same bilješke usklađivati i preinačivati, što mogu potvrditi iz vlastitog iskustva na prijevodu bilježaka *Djela apostolskih i Pavlovih poslanica*. Zato se doista ne može govoriti o pukom prijevodu, nego o značajkom i stručnom sljubljanju bilješki koje su bile pripremljene za drugi prijevod s našim hrvatskim prijevodom (a takav posao nisu mogli obaviti ljudi koje je prikupio fra Barčić). Ali to nije slučaj samo s hrvatskim izdanjem BJ, nego i s mnogim drugima, na primjer s talijanskim (gdje je temeljni biblijski tekst onaj službeni tal. Biskupske konferencije) i njemačkim (u kojemu je za temeljni tekst izabran tzv. prijevod *Einheitsübersetzung*), što ni u čemu nije umanjilo samosvojni identitet izvorne BJ na dotičnim jezicima.

Unatoč svim nepriličnostima, ovo izdanje Biblije na hrvatskom jeziku, u dugoj povijesti domovinskih *prinešenja Izgovorah Božjih* (Matija Petar Katančić), svakako je najpotpuniji i najmjerodavniji. Ono je tako koncipirano, zahvaljujući originalnom predlošku BJ, da se, ne samo zahvaljujući izvrsnim uvodima i bilješkama nego i svim mogućim grafičkim znakovljima, omogućava izvorno dubinsko čitanje Biblije u kojemu se najrazličitiji sadržaji međusobno nadopunjuju i dozivaju, pomažući tako čitatelju da postupno ulazi u onu objedinjenu sveukupnost poruke Božje Riječi koju biblijska hermeneutika naziva *sensus plenior* – puni smisao. Za ovaj se prijevod doista može ustvrditi ono što je M. P. Katančić još početkom XIX. st. poželio svakom *prinešenju* Biblije: »da se slova i slovke jednoglasne i tvrde ne sudaraju i uši trude... da sastanak ričih u razgovoru mio i ljubak bude, što latini *rasuđenje usiju* zvati običaju...«

Vjernik će držati Božjom providnošću da je *Jeruzalemska Biblija*, svojom neponovljivom i izazovnom originalnošću, progovorila hrvatskome narodu upravo u ovim tjeskobnim sudbonosnim danima njegove povijesti. »Onima pak koji još ne sudjeluju u radosti evanđelja, blagovijesti« to novo domovinsko izdanje Božje Riječi »može pružiti uvid u *obrazloženje nade koja je u nama* (1 Pt 3,15)« (B. Duda). Poželjeti je da se ostvare i *Uvodne riječi zagrebačkog nadbiskupa, uzoritog Franje kard. Kuharića: Neka i ova naša Biblija pridonesu da svi Kristovi vjernici »prijateljuju« s Božjom riječju.*

Hrvatsko-jezuzalemsko izdanje Knjige bilo je svečano predstavljeno 12. prosinca 1994. u Muzeju Mimara (A. Rebić, B. Duda, J. Bratulić, Z. I. Herman), ali čini mi se da usred tolike sadašnje inflacije sebljubnih predstavljanja knjižica i pjesmica, najrazličitije provenijencije, Knjiga još nije uspjela istinski progovoriti i početi živjeti na hrvatskom kulturnom obzorju.

---

¹ Kako i u kojim je uvjetima nastajala šezdesetih godina *Biblija Stvarnosti*, usp. svjedočanstvo iz prve ruke Ivana Košutića, ondašnjeg direktora izdavačke kuće Stvarnost, u *Bogoslovska smotra* 64 (1994.) 417–422. Čitavo je godište *BS 1994.* posvećeno *In memoriam* M. Jerka Fučaka. – U prilogu uz ovo priopćenje donosimo prikaz o tome kako se rodila zamisao o Jeruzalemskoj Bibliji te kako je bila ostvarena u krugu francuskih egzegeta.